

JAKAB SÁMUEL

A BOCSKAI ALAPÍTVÁNY VÉDNÖKSÉGE ALATT

Huszonkét év

az erdélyi magyar kertészképzés szolgálatában

Halaszthatatlan szükségként jelentkezett az 1989-es decemberi események után az anyanyelvű felsőfokú oktatás újbóli felélesztése minden téren, így a mezőgazdasági tudományok terén is, hiszen egy kiöregedett, kihalófélben levő szakembergárdával, elit értelmiség nélkül lehetetlen versenyképes, korszerű gazdaságot folytatni. Ennek tudatában az erdélyi magyarság mindjárt a változások után kínálkozó – valójában túlbecsült – lehetőséget igyekezett kihasználni, váltakozó sikerrel. Megszületett, talán már az első napokban a Bolyai Egyetem újraindításának gondolata, ami mindmáig áttörhetetlen falba ütközött. Voltak, akik már az elején felismerték – ezek közé tartoztunk mi, a Romániai Magyar Gazdák Egyesülete (RMGE) akkori vezetőségében tevékenykedők is –, hogy nem várhatunk a romániai magyar felsőfokú oktatás teljes körű és jogú hivatalos engedélyezésére.

Aki valamennyire is ismeri a hazai hivatalosság – pártállástól független – észjárását, az már az 1990. január 5-én, a későbbi államelnök, Ion Iliescu rádióban is sugárzott beszédéből kiérezhette, hogy nem várhatunk politikusaink (s most nem az RMDSZ politikusaira gondolok) beintésére. Lépnünk kellett. Mi léptünk is, a kishitűek aggályoskodása, a nemzetféltők riogatása ellenére, mellőzve minden felesleges dobra verést.

Tudtuk, hogy olyan felsőfokú képzési formák szervezésére kell törekednünk, amelyek az adott politikai légkörben, gazdasági helyzetben megvalósíthatók; olyan területen, ahol legnagyobb a szakemberhiány, s amely megélhetést biztosít végzetteinknek itthon, a szülőföldön. Legjárhatóbb

Ha nincs
a Nyáradszeredai
Kertészeti Konzultációs
Központ, ma nem volna
a Sapientia
marosvásárhelyi karán
akkreditált
kertészmérnöki képzés.

útnak s egyben talán a legszükségesebbnek is a kertész szakemberképzés mutatkozott. Ezt ismerte fel – most már tudjuk: helyesen – az RMGE akkori országos vezetősége és Maros megyei tanácsa.

Miért éppen kertészképzés? Azért, mert a kertészet egyes ágazataiban, pl. a zöldség- vagy dísznövény-termesztésben lehet viszonylag kis beruházással, aránylag rövid idő alatt jövedelemhez jutni; itt térül meg leghamarabb az okosan befektetett pénz; kölcsönfelvétel esetén nem kell sokáig fizetni a kamatot. Egy leszegényedett társadalomban nem szabad figyelmen kívül hagyni az ilyen természetű megfontolásokat.

Olyan kertészek képzését, kiművelését tűztük ki oktatásunk céljává, akiknek többsége lakóhelyén, szülőföldjén marad, önálló farmgazdaság létrehozására, a kertészeti termelés, a feldolgozás és értékesítés megszervezésére, irányítására képes, tud az állandóan megújuló, piacorientált árutermeléshez alkalmazkodni, illetőleg egyéb mérnöki feladatot képes ellátni.

Lehetőségeink korlátozottak voltak. Magyarországi egyetemek, főiskolák segítségével, azok kihelyezett levelező tagozataként, hazai alapítvány védőernyője alatt, egyfajta távoktatási formával lehetett próbálkozni. Erre volt akkor lehetőség, ezt lehetett és kellett – politikusaink segédlete nélkül is – okosan kihasználni, anélkül, hogy akár egy pillanatig is lemondtunk volna az önálló hazai magyar egyetemi hálózat kiépítésének gondolatáról. Ez utóbbi azonban már az erdélyi magyar értelmiség elitjének jól átgondolt, kidolgozott, egységes stratégiáján s a magyarságot képviselő politikusok eltökéltségén, kitartó politikálásán múlik.

Miért éppen Nyárádszeredát s nem valamelyik nagyobb várost, pl. Marosvásárhelyt választottuk oktatásunk központjává? Először is azért, mert az akkori, nekünk nem igazán kedvező politikai légkörben nem lett volna bölcs dolog exponálnunk magunkat ott és olyanok előtt, ahol és akiknek nem volt s még ma sincs inyére a magyar felsőfokú szakoktatás. Óvakodtunk a kirakatba kerüléstől. Igyekeztünk támadható felületünket a lehető legszűkebbre szorítani. Másodszor azért, mert a gyümölcs- és zöldségtermesztésnek régi hagyománya van a Nyárád mentén. Nem véletlenül nevezik Murokországnak az Alsó-Nyárád mentét. Harmadszor meg azért, mert Nyárádszeredában működött Maros megye egyedüli tiszta magyar tannyelvű középiskolája, melynek vezetőjétől, Adorjáni Árpád igazgatótól messzemenő segítséget kaptunk indulásunkkor. Adorjáni Árpád azóta is oktatótestületünk igen értékes, meghatározó alapembere.

Az indulást a Magyar Földművelési Minisztérium megbízottjával való többszöri megbeszélés előzte meg, még 1992 tavaszán. Eleinte a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gyöngyösi Főiskolai Karának képviselőivel próbáltunk szervezkedni, de az ügy végül is elakadt. A sikertelen próbálkozások után, 1993 februárjában hozott össze a sors immár néhai – Kötő József államtitkár és dr. Veress Éva jóvoltából – Halászné Zelnik Katalinnal, a budapesti Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem (KÉE) – a mai Budapesti Corvinus Egyetem budai kampuszának elődje – adjunktusával. Előadtam röviden az általa részben már ismert elképzelésünket, amellyel egyet is értett. Azon nyomban meg is fogalmaztuk a KÉE Kertészeti Karának szóló szándéknyilatkozatunkat. A Kari Tanács elfogadta, s támogatta indítványunkat, Halászné Zelnik Katalint pedig megbízták a távoktatási program kidolgozásával, az oktatás megszervezésével, irányításával.

Itthon, Nyárádszeredában kerestük az induláshoz szükséges lehetőségeket, minimális feltételeket. Ebbeli igyekezetünkben Incze Barna polgármester és Fóris Péter, a Nyárád Kisipari Szövetkezet elnöke önzetlen segítségét élveztük. Közben megalakult a Bocskai István Alapítvány, amelynek alapszabályzata feljogosítja tanfolyamok, konzultációk, ifjúsági találkozók szervezésére. Ezt használtuk ki, és az immár hiva-

talosan is bejegyzett alapítvány védnöksége alá helyeztük a Kertészeti Konzultációs Központnak elnevezett oktatásunk működését.

A nyáradszeredai kertészmérnöki képzést nem jegyeztettük be Romániában önálló jogi személyiséggel rendelkező intézményként. Az akkori hazai politikai légkörben öngyilkosság lett volna bejegyzett önálló intézmény indításával próbálkozni, ha egyáltalán lehetséges lett volna is. Más úton kellett elindulni. Adott volt egyfelől a Bocskai István Alapítvány. Ez a jogi személy. Másfelől adottak a diákok, akik egy magyarországi egyetem – a Budapesti Corvinus Egyetem – levelező hallgatói. Vizsgákra való felkészítésüket szolgálta/szolgálja a Bocskai István Alapítvány Kertészeti Konzultációs Központja, amely egyben a Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kara határon túli kihelyezett tagozata. Van tehát egyfelől konzultációs központ, másfelől kihelyezett tagozat, attól függően, hogy milyen szemszögből ítéljük meg a helyzetet. Ilyenképpen sikerült megvédeni magunkat, intézményünket a többször gáncsoskodni, ellehetetleníteni próbálkozó elfogult, szélsőséges nemzetféltőktől. Egy idő után kénytelenek voltak feladni próbálkozásait.

Jó iskola csak jó tanárral lehetséges

■ Első pillanattól ez a meggyőződés vezette a kezdeményezőket. Minden tantárgynak két tárgyfelelős tanára van: egy a budapesti anyaintézet megfelelő tanszékéről és egy hazai. A budapesti anyaintézetben lelkes, ügyszerető oktatók vállalták a nem kis többlet-megterheléssel, sok-sok hurcolkodással, hétfégi pihenésről való lemondással járó tantárgyfelelősséget. Nem anyagi haszon reményében tették és teszik mai napig. Nem olyan vállalkozás ez, amelyből valaki is meggazdagodhat. Kell ehhez valamilyen belső indíttatás.

Itthon gondoskodni kellett olyan oktatókról, óraadó vagy konzulens tanárokról, akik az anyaintézet részéről megbízott tantárgyfelelősöknek méltó partnerei. Ez volt talán a legnehezebb feladat. Nagyon megritkult sorú, kiöregedett agrárértelmiségi elit között, az alapozó tárgyak konzultálására pedig más értelmiségiek igencsak vékony rétegében kellett megtalálni azokat az embereket, akik jelképesnek számító bérezés fejében vállalták a hétfégi konzultációs órák megtartását, olyankor, amikor mások hétfégi pihenőházaikba húzódnak, horgásznak, kirándulnak, szórakoznak.

Sikerült megnyerni ügyünknek több nyugalmazott egyetemi oktatót, még aktív vagy már nyugalmazott tudományos kutatót, kiváló mérnököt, közgazdászt, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem Gyógyszerészeti Karának néhány tanárát, az állami intézetekből vakvágányra állított, kallódófélben levő igen értékes szakembert, kiváló középiskolai tanárt. Közben igyekeztünk felkutatni román egyetemeken végzett tehetséges magyar fiatalokat, támogattuk ezek továbbképzését egészen a doktori fokozat megszerzéséig. Eddig 16 fiatal konzulens kapott így indíttatást doktori képzésre; tizenhárman már megszerezték a tudományos minősítést.

Az évek folyamán olyan oktatói testület kovácsolódott össze, amely a 2002-ben a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karán indult nappali kertészmérnöki szak indításához szükséges tantestület törzsgárdáját képezhette. Ha nincs a Nyáradszeredai Kertészeti Konzultációs Központ, ma nem volna a Sapientia marosvásárhelyi karán akkreditált kertészmérnöki képzés. Nem kevesebben, mint kilencen tanítanak ma a nyáradszeredai oktatók közül alapállású tanárként a Sapientian is. Nem elhanyagolható hozzájárás ez a nyáradszeredai konzultációs központnak.

Az eltelt huszonkét év alatt 67 hazai óraadó vagy konzulens tanár és 53 budapesti tantárgyfelelős képezte az új kertészmérnök nemzedéket, pallérozta erdélyi fiataljaink elméjét.

Az oktatás menete

■ A képzés Magyarországon akkreditált, nyolc szemeszteres időtartalmú (a 2007/2008-as tanévtől kezdődően hétszemeszteres) levelező rendszerű, főiskolai szintű, a bolognai rendszer alapfokának megfelelő BSc. ekvivalens. A budapesti egyetem által kiadott magyar és angol nyelvű kertészmérnöki diplomát a román Oktatási és Művelődési Minisztérium honosítja, elfogadja.

Oktatási formánk előnye, többek között az volt, hogy nem igényelt hatalmas infrastruktúrát, beruházásokat, s a lehető legolcsóbb. Előnye még az is, hogy nincs életkorhoz kötve. Olyanok is részesülhettek a képzésben, akik nappali tagozaton nem vehettek részt, mert családjuk van, dolgoznak. Volt úgy, hogy apa és fia, anya és lánya vagy fia együtt tanult. Sikere a jól kidolgozott oktatási módszerektől, az ésszerűen és jól tálalt tananyagtól, a hallgatók motivációjától függ. Diákjaink a szerzett keretészeti tudásukat alkalmazni akarják, legtöbbször ebből szeretnének megélni.

Hallgatóink félévenként egy-egy héti gyakorlati felkészítésen vettek/vesznek részt a budapesti anyaintézet által szervezett helyeken. Nyáradszeredában kéthetenként hétvégi napokon (péntek déltől vasárnap délig) hazai szaktanárok tartanak elméleti, valamint gyakorlati órákat, konzultációkat. Ők a tananyag háromnegyedét ismertetik, a fennmaradó negyedét a tantárgyfelelős budapesti tanár tárgyalja meg a hallgatókkal, félévenkénti egyszeri Nyáradszeredába való leutazása alkalmával. A konzultációknak rögzített az órarendje az anyaintézetben összeállított tanterv alapján. A vizsgáztatást a tantárgyfelelős és a konzulens tanár közösen Nyáradszeredában végzi. Az oktatás szakdolgozat készítésével, annak megvédésével és komplex záróvizsgával végződik. Sok a kiemelkedően jó szakdolgozat, olyan, amely azonnali gyakorlatba való átültetésre alkalmas.

Oktatásunk igényességét az is bizonyítja, hogy az évente felvett hallgatók lemorzsolódásának aránya akár az 50 százalékot is meghaladja. Az eddig végzett tizenkilenc évfolyamból a legkisebb lemorzsolódási arány 30 százalék volt.

A oktatás elindításakor a Budapesti Corvinus Egyetem elődje, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Kertészeti Karán évtizedek óta működő levelező oktatás felépítését, módszerét és tapasztalatait vettük figyelembe. Három évvel később a vajdasági Zentán, majd újabb három év múlva a kárpátaljai Beregszászon szerveztek a nyáradszeredaihoz hasonló képzést. A háromra gyarapodott határon túli oktatási központok koordinálására az anyaintézet létrehozta a Kertészettudományi Karon a tanszéki ranggal rendelkező Határon Túli Levelező Tagozatot (HTLT), melynek élén a tagozatvezető áll. E tisztséget az indulástól 2004-ig, nyugdíjazásáig, Halász Péterné Zelnik Katalin töltötte be. Őt követte dr. Haltrich Attila docens 2012 januárjáig, amikor dr. Simon Gergely docens került a tagozat élére.

Legnagyobb változtatások a HTLT életében 2006-ban következtek be. Addig a HTLT összes ügyeit a tagozatvezető és egy titkárnő intézte külön irodában. Ettől kezdve a feladatok megoszlottak: a továbbiakban minden konzultációs központért egy ügyintéző felel, aki a hazai oktatásban részt vevő hallgatók ügyeit egyébként addig is végezte. A kiutazások szervezését a külügyi referens vette át, a tagozatvezetőnek pedig inkább csak irányítói, „ellenőri” feladat jutott, reprezentált, vagy segített megoldani a problémákat, amennyiben erre szükség volt. Nem állíthatom, hogy e változtatás javított volna az oktatás menetén.

A határon túli konzultációs központ mindegyikét a helyi tagozatvezető irányítja, a nyáradszeredai indulásától napjainkig jómagam, aki egyben alapítója is vagyok. A helyi tagozatvezető állandó és közvetlen kapcsolatot tart a HTLT-el. Ő kutatja fel, nyeri meg az ügynek az egyes tantárgyak konzultációjára alkalmas, megfelelő

szakképesítéssel rendelkező oktatókat, felel a konzultációk zavartalan működéséért, és elszámolási kötelezettsége van az oktatás céljára juttatott pénzekről.

Oktatásunk anyagi háttere

■ Üres tarsollyal indultunk, nem volt egy lejünk vagy forintunk sem, csupán a hitünk, hogy jó ügyet szolgálunk, fiataljaink itthon maradásának ügyét. Sokan meg is mosolyogtak, felelőtleneknek bélyegeztek. Nem zavart. Vajon meddig kellett volna várni arra, hogy valaki induló tőkével előlegezzen meg ismeretlen „senkiket”, mielőtt még valamit is leteszünk az asztalra, mielőtt bizonyítunk?

Eleinte az 50 hallgató jelképesnek mondható tandíjával gazdálkodtunk, a konzulens tanárokat pedig még jelképeobbnek mondható óradíjjal „jutalmaztuk”, vagy egyáltalán nem jutalmaztuk. Az oktatásnak felajánlott előadótermet és tanári szobát a Nyárad Kisipari Szövetkezet vezetősége díjmentesen bocsátotta rendelkezésünkre. Köszönet illeti érte Főríz Péter akkori elnököt.

Az első félév végén a csíkszeredai Pro Agricultura Hargitae Alapítvány ajánlotta fel a hozzájuk való csatlakozás lehetőségét, ami a Soros Alapítvány támogatását jelentette, de csak az első évfolyam kifutásáig. Majd rendre következett az Illyés Alapítvány, az Apáczai Közalapítvány, a Határon Túli Magyarok Hivatala, a Magyar Oktatási Minisztérium, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium s végül az Emberi Erőforrások Minisztériuma anyagi támogatása.

Nincs saját épületünk. Induláskor a már említett Nyárad Kisipari Szövetkezet klubtermében, majd a polgármesteri hivatal tanácstermében, valamint a líceum tantermeiben tartottuk a konzultációkat. Ez utóbbi Adorjáni Árpád igazgatói állásának elvesztéséhez vezetett. Ekkor a Bocskai István Alapítvány kibérelt a Művelődési Házból nyolc termet, ott rendeztük be a ma már a tízezer kötetet megközelítő szakkönyvtárunkat, az informatikai laboratóriumot, oktatástechnikai- és szemléltetőeszköz-tárainkat, tantermeinket. Közben fokozatosan korszerűsítettük, gyarapítottuk oktatástechnikai eszköztárunkat, bútorzatunkat.

Konzultációs központunknak nincsen saját tangazdasága, gyakorlótelepe. Anyagi, pénzügyi helyzetünk ezt nem tette lehetővé. Kezdetben helybeli és közeli ismerős termelők, gazdaságok, cégek, intézmények vezetőivel kötött egyezség alapján használtuk területeiket, ültetvényeiket gyakorlati célirányos gyakorlatok végzésére. Az utóbbi években már több volt tanítványunk biztosítja hallgatóink gyakorlati munkájának a lehetőségét. Ugyanakkor jó kapcsolatot alakítottunk ki több olyan hazai és külföldi céggel, amely Erdélyben létesített csúcstermesztési technológiát alkalmazó ültetvényeket. Így olyan kiépített gyakorlati hálózatot használhattunk, amely csaknem teljes mértékben kielégíti diákjaink megfelelő szintű gyakorlati képzését.

Valamennyi termesztési tárgynak, de terepgyakorlatot feltételező alapozó tárgynak is megvannak a sajátos, alábbiak szerinti gyakorlati helyei.

Agrometeorológia: Marosvásárhelyi meteorológiai állomás.

Botanika: Kolozsvári Botanikus Kert, dr. Kolozsvári Zoltán öt kontinensről származó egzotikus növénygyűjteménye Szabédon, Nyáradszereda sírkertje, a Nyárad árterületi rétjei.

Dísznövénytermesztés: Farkas Zoltán és Ibolya volt tanítványaink hármasközségi virágkertészete, Lacz Sára volt tanítványunk nyáradszeredai virágkertészete, Sófalvi Tímea volt tanítványunk marosvásárhelyi virágkertészete, Lokodi Gergely és felesége volt tanítványunk vármezői túlevelűek faiskolája, nyáradszeredai parkok dísznövényei, Sapientia EMTE marosvásárhelyi kialakulóban levő arborétuma, Szilágyi Melinda volt diákunk magyaregerbegyi virágtermesztő fóliasátrai, a magyarhomoro-

gi Tóth-féle díszfaiskola Magyarországon, Juniperus parkerdő Kecskeméten, Hegedevirágkertet Helvéciaiban.

Géptan: Nyárádszeredai mezőgéppállomás, Kolozsváron évente megrendezett mezőgazdasági gépkiállításon a kertészeti természetes gépeinek bemutatója.

Gyógynövénytermesztés: Larix Kft. gyógynövénybegyűjtő, -szárító és -feldolgozó központ Szovátán, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem gyógynövény kertje, a nyárádgálfalvi Solvoplant gyógynövénytermesztő és -feldolgozó, Sapiencia EMTE tangazdasága Marosvásárhelyen.

Gyümölcsstermesztés: Sapiencia EMTE 2,5 hektáros faj- és fajtagyűjteménye (alma, körte, szilva, meggy, cseresznye), Török László volt diákunk gyümölcsöse és gyümölcsfaiskolája Nyárádszeredán, Nyíri Enikő volt tanítványunk szamóca-termesztés és gyümölcsfa metszési gyakorlat Nyárádszeredán, Kiss-Borbély László volt diákunk gyümölcsfaiskolája Erdőszentgyörgyön, berekeresztúri 6 hektáros diófaültetvény, dr. Györfi Jenő gyümölcsöskertje Nyárádmagyaroson.

Szőlőtermesztés és borászat: a Sapiencia EMTE szőlőfajta-gyűjteménye Marosvásárhelyen, nyárádszentannai református egyház kertjében diákjaink által telepített szőlős, 60 ha korszerű, olasz szőlőtelepítés Mikefalván, 40 ha korszerű francia szőlőtelepítés Vámosgálfalván, Györfi Jenő volt diákunk nagyenyedi borpincéje, Seprődi József volt diákunk dicsőszentmártoni borpincéje, kelementelki borpince a Küküllő menti borvidéken.

Talajtan-agrokémia: Nyárádszerda környéki talajszelvények bemutatása, Megyei Talajtani és Agrokémiai Hivatal.

Zöldségtermesztés: Kluzsán Attila volt diákunk marossárpataki Blondy Romania szabadföldi és fóliasátras paprikatermesztése (csúcstechnológia), Szabó József volt diákunk nyárádszeredai fóliasátras zöldségtermesztése, a Sapiencia EMTE 900 m² alapterületű zöldséges fóliasátrai, Toós László volt diákunk ákosfalvi zöldségtermesztő telepe.

Adminisztrációnk minimális. A Konzultációs Központ vezetőjén – a tagozatvezetőn – kívül egy könyvelő, szakképzett könyvtáros, bedolgozó titkárnő és karbantartó, valamint egy takarító látja el a teljes adminisztrációt, igen csekély bérezésért.

Végzettjeink sorsa

■ Hallgatónk egy része olyan szándékkal iratkozott be hozzánk, hogy majd saját gazdaságában, saját vállalkozásában nagyobb szakértelemmel, magasabb szinten, versenyképesebben folytathassa azt, amit addig is művelt; többen azért, hogy diplomával a zsebükben és szaktudással felvértezve, pályázati úton szerzett induló tőkével önálló vállalkozásba kezdjenek, vagy különböző hazai cégeknél, Románia felé terjeszkedni szándékozó magyarországi vagy egyéb külföldi cégeknél dolgozzanak. Megelégedéssel vallhatjuk, hogy végzettjeink iránt kellő az érdeklődés, s ha valamilyikük nem is tud egyhamar megfelelő munkához jutni, az többnyire azért van, mert lakásától távolabbi, esetenként a Kárpátokon túli vidékekre kellene mennie, amire kevesen vállalkoznak. Ok lehet néha az elégtelen angol nyelvtudás vagy a megfelelő régiség hiánya is.

A végzeteknek csaknem háromnegyede a szerzett ismereteket hasznosítani tudó szakmában dolgozik, a második pedig – s ez a legfontosabb – az, hogy a végzeteknek alig 6 százaléka telepedett ki Magyarországra vagy azon túlra. Nincs Erdélyben még egy olyan egyetemi vagy főiskolai szak, mely végzettjeinek csak ilyen kis hányada hagyta volna el a szülőföldjét. Megvalósult tehát az, amit oly gyakran hangoztat-

nak politikusaink, itthoniak és magyarországiak egyaránt: tegyünk meg mindent fiataljaink szülőföldön maradásáért. Ezt tettük/tesszük.

Oktatásunk értelmet ad fiataljaink itthon maradásának. Meggyőződéssel állítom, ha nincs a nyáradszeredai oktatás, akkor a végzettjeinket kitevő fiataloknak nem csupán 6 százaléka hagyta volna el a szülőföldet, hanem annak többszöröse.

Feltevődik a kérdés: teljesítette-e küldetését a Corvinus Egyetem nyáradszeredai tagozata? Eleget tett küldetésének? Sikerült-e kitölteni azt az űrt, aminek a betömésére hoztuk létre? Jól sáfárcodtunk-e a magyar államtól kapott pénzekkel? Néhány tagadhatatlan tény említésével próbálok e kérdésekre válaszolni.

1. Képeztünk Erdélynek közel 450 diplomás, korszerű szakismeretekkel felvértezett magyar kertészmérnököt, azok csaknem 95 százaléka itthon, szülőföldjén maradt, annak népét szolgálja. Sokan ismert, keresett szakemberekké váltak. További több mint hatszázan még megfordultak hosszabb-rövidebb ideig iskolánkban, akik különböző okok miatt nem jutottak el a diploma megszerzéséig, de rájuk is ragadt valami az itt töltött idő alatt. Ezek közül is sokan sikeres kertészekké váltak.

2. Tizenhat fiatal oktatót és volt tanítványt irányítottunk doktori iskolába. Eddig 13-an meg is szerezték a tudományos fokozatot, s közülük kilencen a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar kertészmérnöki tanszékének alapállású oktatói.

3. Igazában a nyáradszeredai konzultációs központban nőtte ki magát az a tanári gárda, amely nélkül nem lehetett volna összehozni a Sapientia EMTE marosvásárhelyi karán az okleveles kertészmérnöki szak indításához szükséges tantestületet. Ennek törzsgárdája a nyáradszeredai konzulens tanárok közül került ki. Ha nincs a nyáradszeredai kertészképzés, akkor ma nem volna a Sapientia EMTE-nek akkreditált nappali kertészmérnöki szakja, újabban pedig tájtervezői szakja sem.

4. Erdély magyar nyelvű mezőgazdasági szaklapját, az *Erdélyi Gazdát* nagy mértékben volt hallgatóink és tanáraink látják el havonta időszerű írásokkal. Lassan a lap törzsgárdájává válnak. Ugyancsak végzetteink és tanáraink közül kerülnek ki – Sármási Bocskai János riporter, volt hallgatóknak köszönhetően – a marosvásárhelyi rádió *Gazdaélet* nevű adásának ismeretterjesztői, tanácsadói.

5. Nyáradszeredai végzettségű Erdély egyedüli színes kertészeti magazinjának főszerkesztője.

6. Konzultációs központunk szervezte meg az immár hagyományossá vált *Nyáradszeredai kertésznapokat*, ahol ma már zömében volt hallgatóink mutatják be és kínálják megtermelt áruikat.

7. Nyáradszeredát ma sokkal többen ismerik országszerte s határainkon túl is, mint valaha. Bekerült a nemzetközi vérkeringésbe. Várossá válását is, legalább részben, az itteni kertészmérnöki képzésnek köszönheti.

Ez tehát, dióhéjban a huszonkét év hozadéka. Sok-e, elég-e, vagy kevés? Döntse el ki-ki maga.

Én, ennek a képzésnek irányítására rendelt szolgálta, meggyőződéssel vallom, és nyugodt lelkiismerettel biztosíthatok mindenkit, különösen az anyaországbelieket, hogy nem volt elfecsérelt pénz, amivel támogatták oktatásunkat. Hosszú távon biztosan megtérülő befektetés ez. Olyan, amely nemcsak az erdélyieket szolgálja, hanem az anyaországbelieket is egyaránt. És ezek nem légből kapott szavak. Már évek óta valóság. Végzetteink számos magyarországi cég kihelyezett fiókvállalatának vezetői, összekötetői, szervezői. Általuk kitértek a romániai piac kapui a magyarországi kertészek, különösen a faiskolások előtt, mind a két ország előnyére.

Nem állítom, nem állíthatom, hogy mindent tökéletesen csináltunk, hogy nem lehetett volna jobban kihasználni a lehetőségeket. Azt azonban igen, hogy mindig a legjobb szándék vezérelte tetteinket: szolgálni az erdélyi magyar fiatalok érdekét,

boldogulását. Tettük ezt önzetlenül, szeretettel, szerényen, törtetésmentesen, senki ellenében, sosem valamilyen elismerés reményében.

2016 februárjában bezárta kapuját a nyárádszeredai kertészmérnökképzés. Akkor veheti át diplomáját az utolsó évfolyam mintegy húsz hallgatója. Velük 470 körülire emelkedik a Nyárádszeredában végzetek száma

Úgy gondolom, ezzel az ISKOLA eleget tett küldetésének. Betömött egy nagy űrt, áthidalta azt a szakadékot, amelyik 1959 óta kezdett el tátongani, egyre mélyülni, szélesedni az erdélyi agrárértelmiség körében.

